

Buitengebied met (meer) multifunctionele landbouw?

Kansen met/handvatten Omgevingswet voor gemeenten

Multifunctionele landbouw en de Omgevingswet

[Handreiking](#) voor de gemeentelijke praktijk - afwegingskader voor toepassing van multifunctionele landbouw in de omgevingsvisie en het omgevingsplan

Met de Omgevingswet wordt er ook voor het landelijk gebied een groot beroep gedaan op gemeenten. De ambities van rijksoverheid met provincies krijgen op gemeentelijk niveau vaste 'grond' in het gemeentelijke omgevingsplan. Eén van die ambities is de relatie stad – platteland te verbeteren. Multifunctionele landbouwbedrijven staan middenin deze relatie stad – platteland. Daarom is door VNG met Platform Multifunctionele Landbouw nagegaan hoe dit in het gemeentelijk omgevingsbeleid kan worden opgepakt; dit is verwerkt in een aparte publicatie.

Multifunctionele landbouw als transitiepad

Multifunctionele landbouw omvat nevenactiviteiten op het platteland die verbonden zijn aan een agrarische bedrijfsvoering en zelfstandige activiteiten die in voorkomende gevallen kunnen worden gecombineerd met de agrarische activiteit. Nevenactiviteiten vormen een onderdeel van de agrarische activiteit zoals boerderijwinkels, zorglandbouw en natuurbeheer. Zelfstandige activiteiten die mogelijk kunnen worden gecombineerd met agrarische activiteiten zijn kinderopvang en recreatie en stalling van kampeermiddelen. Naar deze activiteiten is een maatschappelijke vraag; de bedrijven verbinden stad en platteland. Bovendien is Multifunctionele landbouw voor reeds een derde van de agrarische bedrijven een aanvullend verdienmodel. De omzet in multifunctionele landbouw takken wordt geschat op meer dan 1 miljard euro. Multifunctionele bedrijven dragen bij aan de lokale verbinding van voedsel en consument, van platteland en stad. Ook speelt de extra werkgelegenheid op het bedrijf zelf mee. De bedrijfscontinuïteit krijgt een bredere kans met een beter verdienmodel. Daarnaast kan de multifunctionele tak leidend worden in de opvolging. Bedrijven met een multifunctionele tak hebben ook vaker een opvolger. Het is om die redenen dat de combinatie van agrarische activiteiten met nevenactiviteiten of aanvullende zelfstandige activiteiten (multifunctionele landbouw) als een 'transitiepad' in rijksbeleid wordt genoemd. Het is voor ondernemers die hier een kans in zien op basis van interesse en locatie een mogelijk transitiepad naar multifunctionele landbouw

Gemeentelijke beleidskeuzen

Omschakelen naar multifunctionele landbouw levert de ondernemer vaak uitdagingen op in ruimtelijke ordening. Wat kunnen gemeenten doen? De sleutel voor beleidskeuzen ligt in een goed inzicht in de effecten van activiteiten van een multifunctioneel bedrijf of bedrijven op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het landelijk gebied is gebaat bij een zorgvuldige afweging tussen het bewaken van kwaliteiten en het mogelijk maken van activiteiten.

Multifunctionele landbouwbedrijven kunnen hierin meer en breder maatwerk leveren. Bovendien haken de multifunctionele bedrijven aan bij meer beleidsvelden dan die van de fysieke leefomgeving van de Omgevingswet, zoals gezondheid, educatie, zorgopvang en zorgwonen, dagrecreatie en/ of de voedselagenda.

Gemeentelijke omgevingsvisie

De beleidskeuzen zoals algemene doelen, gebiedsdoelen en omgevingswaarden worden vastgesteld in de gemeentelijke omgevingsvisie. Hier ligt de basis voor de opzet van de beleidscyclus zoals in de Omgevingswet is opgenomen. Het is de nieuwe opgave dat de beleidskeuzen concreet kunnen doorwerken in bedrijfskeuzen, zoals de keuze voor andere takken dan landbouw. Ondernemers moeten beleidskeuzen kunnen vertalen naar de bedrijfsvoering. Daarnaast kan het nieuwe instrument 'omgevingsprogramma' voor gemeenten behulpzaam zijn in omgang met multifunctionele bedrijven. In een programma kan een uitvoeringsgerichte en integrale inzet van bijvoorbeeld regels, subsidies, monitoring en private inspanningen worden vastgelegd. Dit kan recht doen aan de lokaal-maatschappelijke betekenis van de bedrijven.

Omgevingsplan

Na de visie volgt de vertaling naar omgevingsplan. Voor beleid over multifunctionele bedrijven is de kern van het omgevingsplan dat deze kijkt naar activiteiten. Enerzijds worden de activiteiten als geheel bekeken (milieu, water, ruimte bij elkaar). Anderzijds wordt zo veel mogelijk elke activiteit afzonderlijk benoemd én getoetst. Met de oude Wro bieden het 'bestemmingsvlak' en het begrip 'inrichting' een vorm voor het samenspel van activiteiten op die ene locatie (erf, gebouw). Dit samenspel – indien gewenst – moet in het omgevingsplan opnieuw worden 'geregeld'. Hierin ligt speciale aandacht voor multifunctionele landbouwbedrijven: wat benoemt de gemeente als samenspel van activiteiten, wat als zelfstandige activiteit - en wat als nevenactiviteit?

Uitnodigingsplanologie, gebiedsaanpak

Met de Omgevingswet beoogt de overheid de benadering van uitnodigingsplanologie of 'ja mits ...' uit te voeren. Bedrijven krijgen hiermee een eigentijdse opgave én verantwoording. Hoe een bedrijf dan ook wordt genoemd, is in feite ondergeschikt aan de bijdrage aan de doelen. Dit is in gemeentelijk beleid al herkenbaar in omgevingsvisies die een gerichte kwaliteitsimpuls ambiëren. Vooral in de strategie van gebiedsaanpak via het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de bijbehorende Provinciale Plannen Landelijk Gebied, zoals rijksoverheid en provincies voorstaan, kunnen maatschappelijk betrokken bedrijven zoals multifunctionele landbouwbedrijven, van betekenis zijn en blijven.

Deze publicatie geeft inzicht in multifunctionele landbouw. En geeft de gemeentelijke bestuurder, beleidsambtenaar en overige geïnteresseerden mogelijkheden en opties om multifunctionele landbouw te regelen in het nieuwe omgevingsrecht voor gemeenten.

Meer informatie over het Platform Multifunctionele Landbouw via: [Multifunctionele Landbouw - LTO](#)

Maart 2024